

DÉVAVÁNYA
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉNEK
FELÜLVIZSGÁLATA
A TELEPÜLÉSSZERKEZET LEÍRÁSA
A TELEPÜLÉSSZERKEZET LEÍRÁSÁNAK MELLÉKLETEI:
T-1 ÉS T-2 JELŰ TERVEK

Településszerkezet, közlekedési kapcsolatok

Dévaványa mocsaraktól, zsombékos nádasoktól körülvelt helyen egy szigetre települt. A terület nagy része hajdan a térséget sűrűn átszövő Körösök, Berettyó és mellékvizeik területe volt. Már az első katonai felmérés térképén jól érzékelhető az akkori tájszerkezet, legfontosabb erek a Nagy-ér és a Katalszeg-ér, melyek szeszélyesen kanyarognak a település környékén. A tájat nagykiterjedésű tavak, nádasok, mocsarak, rétek, erdők uralták, csak kis részt szántó területek, a táj képét a buja növényzetű, gazdag állatvilágú vizes élőhelyek határozták meg.

Dévaványa közigazgatási területén százas nagyságrendű régészeti lelőhely található. A régészeti leletek bizonyítják, hogy a település évezredek óta lakott hely. A Tisza és a Körösök szabályozása előtt a magasabban fekvő részek jól védhető lakóhelyet adtak az embereknek. Ezt a vízjárta településszerkezetet jól megőrizte a település belterületének észak-keleti része.

Írásos formában először az 1330-as évek elején említik a települést, amely a XVI. század elejére a térség egyik legjelentősebb településévé vált. A török hódoltság alatt is viszonylagos védettséget élvezett, így Ványa gazdasági fellendülése töretlennek mondható.

A település 1723-tól szerepel hivatalosan mint Dévaványa. Bár már a XVII. században is mezővárosnak említik, hivatalosan 1774-ben kapta meg ezt a rangot, melyet 1872-ig őrzött meg. Ismételten városi rangot az 1999-es kezdeményezése alapján, 2000. július 1-től kapott a település.

Ha a mai belterület térképére ránézünk, akkor jól látható, hogy a város régi része annak keleti részén, halmazos településszerkezeti egységként terül el. Ahol a szabálytalan utcák, tölcseres kiteresedések a mai napig fennmaradtak. Ennek megtartásában a helyi területi védelem segít, melyet továbbra is megtartunk, továbbá a védett területet a Vörösmarty utca nyugati oldalán álló teleksorra is kiterjesztjük. Jól elkülönülnek az újabb beépítésű területek, amelyek szabályos, a legújabb részeken már derékszögű szerkesztésű utca- és telekhálózatból állnak.

A település alapvetően három irányba rendelkezik közlekedési kapcsolattal: északi irányba vezet a 4205-ös út, Kisújszállás felé. Ennek délkeleti ága biztosítja az összeköttetést Körösladány irányába. A 4231-es út délnyugati irányba, Gyomaendrőd felé vezet. E két utóbbi mellett fut a vasútvonal. Minden meglévő közlekedési kapcsolat megtartásra, műszaki fejlesztésre javasolt.

A közlekedési hálózat azzal válik teljessé, ha a Szeghalmi út nyomvonala Szeghalomig keleti irányba, a 42133 jelű út nyugati irányba Túrkevéig kiépül. Építési területük a rendezési tervben biztosított.

A település területe alapvetően két jól elkülöníthető részre osztható: a 4205-ös és a 4231-es út által bezárt háromszög – amely a település igazgatási területének déli részét jelenti – az, ahol kevésbé maradt meg a vízjárta területekből adódó tájszerkezet, így itt nem a természetvédelem az elsődleges tájalakító tényező. Itt az intenzív gazdálkodás mellett megtaláljuk a szénhidrogén bányászat létesítményeit. A két úttól északra eső terület legnagyobb része valamilyen természetvédelmi terület, így itt a megengedett tevékenységeknél ez az elsődleges meghatározó tényező.

Területfelhasználás

Belterület, külterület

A település és annak meghatározó természeti szerkezeti elemei az előzőekben leírtak szerint alakultak ki.

Beépítésre szánt területek

Az, hogy egy terület beépítésre szánt vagy beépítésre nem szánt, nem függ össze szorosan azzal, hogy a terület belterületen vagy külterületen található. A beépítésre szánt területekből jelentősebb arányban (a területfelhasználás sokfélesége szerint) vannak azok, melyek egyúttal a belterületen helyezkednek el, de jelentős kiterjedésű, elsősorban gazdasági és különleges célú beépítésre szánt területek vannak a település külterületén. Ezek legnagyobb kiterjedésben a belterület szomszédságában helyezkednek el.

Lakóterületek

A város településközpont melletti lakóterületeit a jelenlegi kertvárosias lakóterületből kisvárosias lakóterületbe soroljuk. Ezek mellett a többi kertvárosi lakóterület továbbra is megmarad. A kertvárosi területeket öleli körbe a falusias Jelentőslakóterület nagyszámú telektömbje, melyet a Rákóczi utca-Sport utca közötti tömb déli részével bővítünk a kertvárosi lakóterületek „rovására”.

A település külterületén – a Gyomai út mellett, Kéthalom és Kősziget területén – kialakult lakóterületi egységeket soroljuk külterületi jellegű falusias lakóterületbe. (Telek- ill. területnagyságuk, egymáshoz viszonyított helyzetük miatt ezek nem tanyák.)

Vegyes területek

A település intézményeinek elhelyezésére szolgáló területeket – azonosan a hatályos tervvel – településközponti vegyes területbe soroljuk. A Mátyás utca-Gyoma út találkozásánál levő településközponti vegyes terület ipari gazdasági területbe kerül a húszem megtartása érdekében. A Gyomai út melletti településközponti vegyes terület bővül a Sport utca irányába a jelenlegi különleges terület csökkentésével.

Gazdasági területek

Kereskedelmi, szolgáltató és egyéb ipari terület van a városban. A kereskedelmi, szolgáltató területet szüntettük meg a sportpálya mellett, és azt beépítésre nem szánt területbe soroltuk. Az egyéb ipari területek a város északi határának keleti és nyugati szélén vannak, ezeket a területeket azonos felhasználásra folytonossá tettük. A Körösladányi út és a vasútvonal között jelentős mértékű egyéb ipari területet alakítunk ki, elsősorban a megújuló energia-előállítás létesítményeinek

az elhelyezésére. Az Eötvös utca Szeghalmi úttól északra eső szakasza mentén a kertés mezőgazdasági területek részbeni igénybevételével ugyancsak egyéb ipari területet alakítunk ki, amely elsősorban a mezőgazdasághoz kapcsolódó gép- és terménytárolás építményeinek az elhelyezésére szolgál.

Üdülőterületek

A Mátyás utca déli oldala a tavak mellett továbbra is üdülőterület. Ugyancsak üdülőterületbe kerül a Strand és a vasút közötti területsáv, továbbá a sportpályától északra eső tömbön belüli teleksor.

Különleges területek

Területileg legjelentősebb változás, hogy a külterületi mezőgazdasági majorok területét különleges mezőgazdasági üzemi területbe soroljuk.

Különleges bányászati területbe kerül a bányászathoz kapcsolódó két gyűjtő, előfeldolgozó területe.

Ugyancsak különleges területbe kerül a strandfürdő területe, természetesen sajátos előírásokkal.

A hulladék-elhelyezés területei, azaz a szennyvíztisztító és a hulladékudvar területe is különleges területbe tartozik.

Szintterületsűrűség az egyes területfelhasználásokon belül

általános terület-felhasználás	differenciált területfelhasználás	OTÉK szerinti legnagyobb megengedett szintterületsűrűség	tervezett legnagyobb szintterületsűrűség
lakóterület	kisvárosias	1,5	1,2
	kertvárosias	0,6	0,6
	falusias	0,5	0,4
vegyes	településközponti	2,4	1,0
gazdasági terület	kereskedelmi, szolgáltató	2,0	1,2
	egyéb ipari	1,5	0,8
üdülőterület	üdülőházas	1,0	0,8
különleges terület	nyersanyagkitermelés területe	2,0	1,0
	strandfürdő	2,0	1,5
	mezőgazdasági üzemi	2,0	0,5
	szennyvíztisztító	2,0	0,4
	hulladékudvar	2,0	0,4

Beépítésre nem szánt területek

Közlekedési és közműelhelyezési területek

A település alapvetően három irányba rendelkezik közlekedési kapcsolattal: északi irányba vezet a 4205-ös út, Kisújszállás felé. Ennek délkeleti ága biztosítja az összeköttetést Körösladány irányába. A 4231-es út délnyugati irányba, Gyomaendrőd felé vezet. E két utóbbi mellett fut a vasútvonal. Minden meglévő közlekedési kapcsolat megtartásra, műszaki fejlesztése, felújítása szükséges.

A közlekedési hálózat azzal válik teljessé, ha a Szeghalmi út nyomvonala Szeghalomig keleti irányba, a 42133 jelű út nyugati irányba Túrkevéig kiépül. Építési területük a rendezési tervben biztosított.

A kerékpáros közlekedés biztonságos lebonyolítására a 4205-es út belterületi szakasza mentén a volt téglagyártól a Rövid utcáig képült a kerékpárút, melynek meghosszabbítása Körösladány irányába a teljes közigazgatási területen, míg Kisújszállás felé a Réhelyi látogatóközpontig tervezett. A Gyomai út mellett is tervezett a kerékpárút. A Körösladány-Gyomaendrőd irány a térségi kerékpárút-hálózat része. A Szeghalmi úton keleti irányba az első majorig tervezett a kerékpárút.

Telkes jellegű terület a közigazgatási terület DK-i részén, a Körösladányi út mellett levő füves repülőtér. Megtartása, fejlesztése mezőgazdasági és sport célú használatra tervezett.

Közműelhelyezési területek önállóan nincsenek, azok a közutak területéhez kapcsolódnak.

Zöldterületek

A település zöldterületei a település belterületének központjában levő közpark és a közutakat kísérő közkertek együttese.

A zöldterületeket az egyéb területfelhasználási egységek zöldfelületei egészítik ki, melyeket fasorok kapcsolnak hálózatba.

Erdőterületek

Dévaványa közigazgatási területén az erdőterületek részaránya meglehetősen alacsony. Az erdőtelepítéssel érintett területek kijelölésekor figyelembe kell venni az erdő tájképre gyakorolt hatását. A Dévaványai-Ecsegi puszta tájképi megjelenését kedvezőtlenül befolyásoló erdők, erdősávok kialakítása nem javasolt. Új erdősávok, fasorok telepítése elsősorban a nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területeken kívül: utak (pl. Gyomai, Körösladányi út egy részén), dűlőutak mentén, tanyák, majorok, ipari üzemek környezetében, valamint vízfolyások mentén javasolt. Új erdők telepítése elsősorban a település D-i határában javasolt, az É-i határrészen csak már meglévő erdőkhez kapcsolódva javasolunk erdőtelepítést.

A belterületen az erdőknek elsősorban védelmi szerepük van. Van ugyan védett erdő is, de a javasolt erdősítés elsősorban a vasút kedvezőtlen hatásaitól óvja a kapcsolódó területeket.

Mezőgazdasági területek

A mezőgazdasági területek eltérő táji adottságai, termelési hagyományai, hasznosításai, valamint eltérő táj- és természetvédelmi értéke alapján Dévaványa mezőgazdasági területei három, egymástól jól elkülönülő részre oszthatók. E területek a következők:

- intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek,
- nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek, valamint
- kertes mezőgazdasági területek.

Az intenzív hasznosítású területek a Körösladányi és a Gyomai úttól délre található szántóterületek. A kertes területek részben a belterületen, részben annak közvetlen szomszédságában helyezkednek el északon, keleten és délen a régi, hagyományos kertészek (Tókert, Bánomkert, Pocoskert) területén.

Az ismertett két elemen kívüli mezőgazdasági területek a nem intenzív hasznosításúak, jelentős mértékben gyepterületek. Ezeken a területeken a védettség különböző fokozatait találjuk meg, amely a tűzokpopuláció élőhelyének megtartására irányul.

Vízgazdálkodási területek

A közigazgatási területet több természetes vízfolyás és mesterséges csatorna szeli át, melyek nagy része természetvédelmi oltalomban nem részesül. A vízfolyások bár kis vízhozamúak, a tájkarakter erősítésében, az ökológiai hálózatban betöltött szerepük miatt értékes tájalkotó elemek.

A természetes vízfolyások közül a jelentősebbek: Folyáséri-főcsatorna, a Nagyér-Szegetderéki mellékcsatorna, a Doszta-Felsőréhelyi összekötő-csatorna.

A mesterséges eredűek közül a legjelentősebbek: Nagyködmönös-Görbéssziget-mellékcsatorna, Csurgó-Alsóréhelyi csatorna, Sirató-Lórési csatorna valamint a számozott belvízelvezető vagy öntözőcsatornák.

A település állóvizei a temető környékén levő bányatavak, a Túréri tavak és a belterület keleti szélén levő védett szikes tó.

A település belterületén az I. és II. számú vízműtelep is vízgazdálkodási területbe tartozik.

Különleges területek

A város legjelentősebb különleges területe a strandfürdő szomszédságában levő sporttelep. Fejlesztéséhez a szükséges terület biztosított.

Különleges terület a volt homokbánya rekultiválásával, a környező kertes mezőgazdasági területekből és lakótelek végekből kialakítható szabadidős terület.

A szénhidrogén fúrásponatok területe bányászati különleges terület.

A temető is különleges terület, ahogyan a három kegyeleti park területe: kettő a belterület keleti, egy a nyugati szélén. Ez utóbbi műemlék, a régi katolikus temetőt pedig helyi védelemre javasoljuk.